

Lindborg Aa. Tørvekanalen er i Tidens Løb uddybet og udvidet samt efterhaanden forlænget ind i Mosen, og den er stadig bleven benyttet til derpaa at pramme Tørv fra Vildmosen til Gudumholm. Kanalen har en Længde af ca. $\frac{1}{2}$ Mil og har nu en Bredde af 20 Fod i Vandspejlet og 12—16 Fods Bundbredde.

Det er af Grevskabet paalagt dem, der graver Tørv i det nordvestlige Hjørne af Vildmosen kun at grave i Retning af Kanalens Forlængelse i en passende Bredde, saaledes at Kanalanelæget uden altfor stor Udgift kan fortsættes Tid efter anden ind i Mosen.

Der er saaledes skabt to for Mosens Afvanding, hver for sig, ret betydelige Kanalanelæg — Søkanalen fra Toftsøen til Kattedag og Tørvekanalen fra Mosen til Gudumholm.

Disse to Kanalers store Betydning for en Afvanding af Mosen fremgaar endydermere deraf, at Mosens Undergrund har Fald fra Havet mod Vest og Syd. Afløb kan derfor kun skaffes til disse to Kanaler. Derimod kan Afløb vanskeligt skaffes fra den sydvestlige Halvdel af Mosen, hvis Undergrund ligger for lavt i Forhold til de Vandløb — Haslevgaards Aa og Sellegaardsbæk —, hvortil Afvandingen af denne Del af Mosen naturligt maatte foregaa.

I Tidens Løb og ikke mindst i den nuværende Lensbesidders Tid er der navnlig i den aller sydligste Del og i den nordvest for Toft liggende Del af Mosen udgrøftet ikke saa ganske lidt, af Hensyn dels til Tørveskæring og dels til Kultiveringsarbejder.

Vejforbindelser.

En væsentlig Betingelse for at bringe noget ud af Mosen, har været og er, at der skabtes passende Vejforbindelser gennem den. Denne Opgave har navnlig været taget op af Lensbesidderne i det sidste halvhundredte Aar.

I 1876 anlagdes saaledes ved Indgrøftning en Vej tværs over Mosen fra Kongstedlund paa Vestsiden til Kattedag paa Østsiden. Denne Vej, der fra Mosens Vestside fører lige ud til Nordsiden af Toftsøen, er derfor anlagt langs Søkanalen umiddelbart forbi Vildmosegaard, der derved fik en stærkt paakrævet og forholdsvis kort Vejforbindelse til det vest for Mosen liggende Land. Denne Vejs Betydning har været og vil altid være stor for Vildmosegaard, men den vil utvivlsomt ogsaa have sin store Betydning for en hvilken som helst Udnyttelse af Mosen. Endvidere er fra denne Vej indgrøftet en Vej omtrent midt gennem Toftsøen imod Øst til Knarmou ved Havet, og endelig er fra sidstnævnte Vej indgrøftet en anden Vej over Mosen imod Syd til Toft.

Fra den vestlige Side af Toft er endelig grøftet ud til en projekteret Vej imod Vest over Mosen til den umiddelbart Vest derfor liggende Dragsgaard. Den nordligste af de to for denne paatænkte Vej gravede Grøfter er ret stor, den anden mindre. Mosen er her meget vaad og sumpet, hvorfor selve Vejanlægget ikke er bleven fuldført.

Mosens Undersøgelse med Henblik paa dens Udnyttelse.

I Aarene 1884—1886 overdrog Lensbesidderen Oberstløjtnant E. Dalgas at undersøge og kortlægge Vildmosen, for at man paa Grundlag deraf kunde bedømme, hvorvidt og i hvilken Udstrækning Mosen vilde kunne anvendes dels til Agerbrug, dels til Skovanelæg og dels til Tørveproduktion. Resultaterne af denne Undersøgelse, der naturligvis maatte blive af meget omfattende Art, er ifl. en af E. Dalgas til Lensbesidderen afleveret Afhandling, i korte Træk sammenfattet i følgende:

1. Tørvetykkelsen er næsten overalt stor og hindrer Opdyrkning. Kun langs det østre Skeel nord for Toft paa 140 Tdr. Land og udfør Møllesø paa 35 Tdr. Land er Tørvedybden mellem $5\frac{1}{2}$ og 2 Fod — passende for Kultur.
2. I den overvejende Del af Mosen lader det sig dels paa Grund af de vanskelige Afvandingsforhold fra Undergrunden af den sydlige og den sydvestlige Del af Mosen og dels paa Grund af den overmaade store Tørvedybde, ikke gøre i stor Udstrækning at fremkalde et Agerbrug med Sandpaalægning fra Undergrunden og med Afløb fra denne.